

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правової політики,
народному депутату України

Денису МАСЛОВУ

Про погодження проєктів нормативно-правових актів

Шановний Денисе Вячеславовичу!

На лист Комітету Верховної Ради України з питань правової політики від 11.03.2024 № 04-26/03-2024/53868 мною опрацьовано проєкти Законів України від 19.02.2024 № 11026 «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо гарантування права на судовий захист у малозначних спорах», від 06.03.2024 № 11026-1 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зміни законодавчих критеріїв визнання судових справ малозначними у зв'язку з рішенням Конституційного Суду України» та від 29.02.2024 № 11053 «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо приведення у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 22 листопада 2023 року № 10-р(П)/2023».

За результатами опрацювання повідомляю, що вказані законопроєкти підтримуються за умови врахування зауважень та пропозицій. Позиції Уповноваженого додаються.

З повагою
Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Губень Андрій 298 70 69

ПОЗИЦІЯ
УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо гарантування права на судовий захист у малозначних спорах»
(реєстр. № 11026 від 19.02.2024)

1. Зауваження/Пропозиції до тексту проєкту

Проєкт закону спрямований на забезпечення ефективності здійснення цивільного та адміністративного судочинства, гарантування права на судовий захист у малозначних спорах. Законом приведено положення пунктів 1, 5 частини шостої статті 19, пункту 2 частини третьої статті 389 Цивільного процесуального кодексу України у відповідність із Рішенням Конституційного Суду України від 22.11.2023 року № 10-р(П)/2023.

З огляду на вказану мету, законопроєктом пропонується внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), а саме: 1) у пункті першому частини шостої статті 19 ЦПК України пропонується зменшити розмір ціни позову для визначення справи малозначною зі «ста» до «п'ятнадцяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) у пункті другому частини шостої статті 19 ЦПК України пропонується зменшити розмір ціни позову для визначення справи такою, що є справою незначної складності з «двохсот п'ятдесяти» до «тридцяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 3) у пункті п'ятому частини шостої статті 19 ЦПК України пропонується зменшити розмір ціни позову для визначення справи малозначною зі з «двохсот п'ятдесяти» до «тридцяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 4) у частині першій статті 274 ЦПК України пропонується виключити з переліку справ, що розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження справи, що виникають з трудових відносин; 5) у частині п'ятій статті 274 ЦПК України пропонується визначити, що суд відмовляє у розгляді справи за правилами спрощеного позовного провадження або постановляє ухвалу про розгляд справи за правилами загального позовного провадження, якщо після прийняття судом до розгляду заяви позивача належним чином подано зустрічний позов або позов третьої особи із самостійними вимогами, або за первинним позовом відбулося збільшення розміру позовних вимог або зміна предмета позову, і відповідна справа не може бути розглянута за правилами спрощеного позовного провадження; 6) у пункті першому частини шостої статті 279 ЦПК України пропонується змінити розмір грошової суми, яка є предметом позову зі «ста» до «п'ятнадцяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Також авторами законопроєкту пропонується внести зміни до Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), а саме: 1) у пункті 2 частини четвертої статті 12 КАС України зменшити граничний розмір вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної такими рішеннями, діями чи бездіяльністю, якщо вони заявляються разом із вимогами про оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єкта владних повноважень з «п'ятсот» до «шістдесяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) у пункті 6 частини шостої статті 12 КАС України

зменшити розмір ціни позову для визначення справи такою, що є справою незначної складності зі «ста» до «п'ятнадцяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

У цілому підтримую запропонований авторами законопроекту підхід щодо приведення окремих норм ЦПК України у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023 та пропоновані зміни до КАС України. Відмічу, що у пропонованому законопроекті враховані надіслані мною до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики пропозиції щодо приведення процесуального законодавства у відповідність до Конституції України та Рішення Конституційного Суду України від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023.

Водночас рекомендую розглянути можливість включення до законопроекту наступних пропозицій.

1. Ураховуючи пропоновані авторами законопроекту зміни до частини шостої статті 19 ЦПК України, варто також змінити граничний розмір ціни позову у пункті 5 частини четвертої статті 274 ЦПК України з «двохсот п'ятдесяти» на «тридцять» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

2. Рішенням Конституційного Суду України від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023 серед іншого, визнано таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), пункт 2 частини третьої статті 389 ЦПК України, відповідно до якого не підлягають касаційному оскарженню судові рішення у малозначних справах та у справах з ціною позову, що не перевищує двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, крім випадків, якщо: а) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики; б) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до цього Кодексу позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи; в) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу; г) суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково.

Вказана норма по суті є касаційним фільтром, який має правомірну мету – додержання принципу остаточності судового рішення (*res judicata*) як одного з аспектів вимоги юридичної визначеності.

У той же час, ураховуючи пропоновані авторами законопроекту зміни до частини шостої статті 19 ЦПК України, рекомендую розглянути можливість внесення змін до абзацу першого пункт 2 частини третьої статті 389 ЦПК України з метою зменшення розміру ціни позову з «двохсот п'ятдесяти» до «тридцяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

2. Висновок щодо підтримки

Проект закону підтримується за умови врахування пропозицій.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

ПОЗИЦІЯ
УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо зміни законодавчих критеріїв визнання судових справ малозначними у зв'язку з рішенням Конституційного Суду України» (реєстр. № 11026-1 від 06.03.2024)

1. Зауваження/Пропозиції до тексту проєкту

Метою законопроєкту є внесення змін до процесуального законодавства, що стосуються визначення розміру грошових критеріїв, на підставі яких судова справа визнається малозначною безпосередньо процесуальним законом, у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023.

З огляду на вказану мету, законопроєктом пропонується внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) та Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України).

Зауважую, що запропоновані зміни та доповнення потребують доопрацювання з огляду на наступне.

1. Пропонована назва законопроєкту не містить реквізитів Рішення Конституційного Суду України у відповідність до якого приводиться процесуальне законодавство. Відтак, залишається незрозумілим про яке саме Рішення Конституційного Суду України йдеться у назві законопроєкту.

2. Законопроєктом пропонується внести зміни до пункту 1 частини шостої статті 19 ЦПК України, пункту шостого частини шостої статті 12 КАС України та пункту першого частини п'ятої статті 12 ГПК України, якими зменшити розмір ціни позову для визначення справи малозначною зі «ста» до «сімдесяти» розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

У Рішенні від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023, Конституційний Суду України зазначив, що установлення у процесуальному законі розміру ціни позову як критерію для віднесення справи до категорії малозначних має бути ґрунтовано на принципі домірності, що зобов'язує державу визначити в Кодексі такий розмір ціни позову, який не буде надмірним для обраної мети та не спотворить розуміння справи як малозначної для особи (абзац третій підпункту 5.7 пункту 5 мотивувальної частини).

Відмічу, що запропонований автором законопроєкту розмір ціни позову, як критерій віднесення справи до категорії малозначних, є значним та перевищує установлені в законі розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб та мінімальної заробітної плати. Зокрема, запропонований розмір ціни позову перевищує 29 мінімальних заробітних плат та дорівнює майже 6 рокам одержання особою виплат у разі, якщо ці виплати дорівнюватимуть розміру прожиткового мінімуму.

Вважаю, що запропонований автором законопроєкту розмір ціни позову, як критерій віднесення справи до категорії малозначних, не відповідає розумінню справи та спору в ній як малозначного, та як наслідок суперечить частині першій статті 8 та частині другій статті 24 Конституції України.

3. Зауважую, що законопроектом не вносяться зміни до інших норм процесуальних кодексів, які регулюють розгляд справ у порядку спрощеного провадження, зокрема, до пункту п'ятого частини четвертої статті 274 ЦПК України та пункту 2 частини четвертої статті 257 КАС України.

2. Висновок щодо підтримки

Проект закону підтримується за умови врахування зауважень.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

**ПОЗИЦІЯ
УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ**

**до проєкту Закону України «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо приведення у відповідність до Рішення Конституційного Суду України від 22 листопада 2023 року № 10-р(П)/2023»
(реєстр. № 11053 від 29.02.2024)**

1. Зауваження/Пропозиції до тексту проєкту

Метою законопроєкту є приведення Цивільного процесуального кодексу України у відповідність до Рішенням Конституційного Суду України від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023 щодо гарантування права на судовий захист у малозначних спорах.

З огляду на вказану мету, законопроєктом пропонується внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України).

Зауважую, що запропоновані зміни та доповнення потребують доопрацювання з огляду на наступне.

Законопроєктом пропонується у ЦПК України замінити поняття «малозначні справи» на поняття «справи незначної складності». Відповідні зміни пропонується внести у пункт 1 частини четвертої, абзац перший частини шостої статті 19, частину другу статті 60, пункт 1 частини першої статті 274, підпункт «г» частини третьої статті 389 ЦПК України.

Відмічу, що Конституційний Суд України у Рішенні від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023, констатував, що приписом частини п'ятої статті 131-2 Основного Закону України уконституційовано поняття «малозначні спори». Конституційний Суд України зважає на те, що в пунктах 1, 5 частини шостої статті 19 Кодексу та інших статтях Кодексу застосовано термін «малозначні справи», а в частині п'ятій статті 131-2 Конституції України – термін «малозначні спори».

Проаналізувавши приписи ЦПК України, Конституційний Суд України зазначив, що ці приписи розвивають, конкретизують та деталізують припис частини п'ятої статті 131-2 Конституції України щодо судового розгляду малозначних спорів. Крім того, Конституційний Суд України у абзаці першому підпункту 5.6 пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 22.11.2023 № 10-р(П)/2023, серед іншого зазначив, що запровадження у цивільному судочинстві категорії малозначних справ має правомірну мету.

Окрім того, автором законопроєкту пропонується внести зміни до пункту 1 частини четвертої статті 19 ЦПК України визначивши, що спрощене провадження призначене для розгляду «справ незначної складності», а не «малозначних справ». Відмічу, що вказана пропозиція призведе до фактичного дублювання запропонованої редакції пункту 1 частини четвертої статті 19 ЦПК України із чинною редакцією пункту 4 частини четвертої статті 19 ЦПК України відповідно до якого спрощене провадження призначене для розгляду справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи, що в свою чергу призведе до порушення принципу правової визначеності.

Принцип юридичної визначеності вимагає чіткості, зрозумілості й однозначності правових норм, зокрема їх передбачуваності (прогнозованості) та стабільності (абзац

шостий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 20.12.2017 № 2-р/2017).

Відповідно до статті 8 Конституції України юридична визначеність забезпечує адаптацію суб'єкта правозастосування до нормативних умов правової дійсності та його впевненість у своєму правовому становищі, а також захист від свавільного втручання з боку держави.

Юридичну визначеність необхідно розуміти через такі її складові: чіткість, зрозумілість, однозначність норм права; право особи у своїх діях розраховувати на розумну та передбачувану стабільність існуючого законодавства та можливість передбачати наслідки застосування норм права (законні очікування).

Таким чином, юридична визначеність передбачає, що законодавець повинен прагнути до чіткості та зрозумілості у викладенні норм права. Кожна особа відповідно до конкретних обставин має орієнтуватися в тому, яка саме норма права застосовується у певному випадку, та мати чітке розуміння щодо настання конкретних правових наслідків у відповідних правовідносинах з огляду на розумну та передбачувану стабільність норм права (абзаци четвертий – шостий підпункту 4.1 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 20.06.2019 № 6-р/2019).

З огляду на викладене, вважаю, що у ЦПК України доцільно залишити термін «малозначні спори».

2. Висновок щодо підтримки

Проект закону підтримується за умови врахування зауважень та пропозиції.

**Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Апарат Верховної Ради України
04-26/03-2024/77083 від 08.04.2024
1533691

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Маслов Денис Вячеславович
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000005D153100E534B400
Дійсний до: 08.03.2025 0:00:00

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№3197.2/3287/1/24/24/43.3 від 21.03.2024
КЕП: Лубінець Д. В. 21.03.2024 17:20
5FBV77F7B650371D04000000E88D010044560300